ומדינים כבריח ארמון "אח נפשע מקרית עוז" זה לוט שפירש מאברהם "ומדינים כבריח ארמון" שהטיל מדינים כבריחין וארמון "לא יבא עמוני ומואבי בקהל ה'" דרש רבא ואיתימא רבי יצחק מאי דכתיב "לתאוה יבקש נפרד ובכל תושיה יתגלע" "לתאוה יבקש נפרד" זה לוט "ובכל תושיה יתגלע" שנתגלה קלונו בבתי כנסיות ובבתי מדרשות *דתנן עמוני ומואבי אסורין ואיסורן איסור עולם *אמר עולא: תמר זינתה זמרי זינה תמר זינתה *יצאו ממנה מלכים ונביאים זמרי זינה נפלו עליו כמה רבבות מישראל *אמר ר"נ בר יצחק "גדולה עבירה לשמה ממצוה שלא לשמה, והאמר רב יהודה אמר רב לעולם יעסוק אדם בתורה ובמצות אפי' שלא לשמן שמתוך שלא לשמן בא לשמן א] אלא אימא "כמצוה שלא לשמה" דכתיב "תבורך מנשים יעל אשת חבר הקיני מנשים באהל תבורך" מאן נשים שבאהל שרה רבקה רחל ולאה *א"ר יוחנן שבע בעילות בעל אותו רשע באותה שעה שנאמר "בין רגליה כרע נפל שכב" וגו' והא קא מתהניא *מבעילה דיליה? א"ר יוחנן כל טובתן של רשעים אינה אלא רעה אצל צדיקים שנאמר "השמר לך (מדבר) עם יעקב מטוב (עד רע)" בשלמא רע שפיר אלא טוב אמאי לא אלא לאו ש"מ טובתו רעה היא ש"מ: גופא *אמר רב יהודה אמר רב "לעולם יעסוק אדם בתורה ובמצות אפי' שלא לשמן שמתוך שלא לשמן בא לשמן שבשכר מ"ב קרבנות שהקריב בלק הרשע זכה ויצאה ממנו רות *וא"ר יוסי בר' חנינא רות בת בנו של עגלון *מלך מואב היתה א) א"ר חייא בר אבא א"ר יוחנן מנין שאין הקב"ה מקפח אפי' שכר שיחה נאה? דאילו בכירה דקריתיה "מואב" א"ל רחמנא "אל תצר את מואב ואל תתגר בם מלחמה" מלחמה הוא דלא אבל צעורי (א) צערינן ואילו צעירה דקריתיה "בן עמי" אמר ליה "אל תצורם ואל תתגר בם" אפילו צעורי לא תצערינן כלל *א"ר חייא בר אבין א"ר יהושע בן קרחה "לעולם יקדים אדם לדבר מצוה שבשכר לילה אחת שקדמתה בכירה לצעירה

זכתה

א) הוריות י: ב"ק לח:

ומדינים כבריח ארמון · (על שהטיל מדינים בין לבין ישראל) כבריחים לארמון ע"י ריב שהיה בין לוט ובין אברהם כדכתיב "אל נא תהי מריבה" וגרמה לו מריבה להפרד מאברהם וע"י כן נכשל בבנותיו ונעשה כבריחים שנועלין את הארמון שאין החיצונים יכולין להיכנס לפנים כך נעשו עמונים ומואבים שאסורין לבא בקהל, ובבראשית רבה דריש לפי שאסורין בקהל ובעזרה כממזים:

לתאוה יבקש נפרד זה לוט · שביקש להפרד מאברהם כדכתיב "ויפרדו" כדי למלאות תאותו בעבירה:

ובכל תושיה יתגלע · בכל התורה יתגלע קלונו בשתי תורות בתורה שבכתב "לא יבא עמוני ומואבי" היינו בבתי כנסיות, ובתורה שבע"פ בבתי מדרשות ששונים בהם עמוני [ומואבי] אסורין ואיסורן איסור עולם:

תמר זינתה · אבל נתכוונה לשם שמים כדכתיב "כי ראתה כי גדל שלה" ויצאו ממנה מלכים כדכתיב בסוף רות ואלה תולדות פרץ וכו' עד ישי ונביאים דאמר מר אמוץ ואמציה אחים הוו ואמציה המלך מזרע דוד וישעיה ואמוץ נביאים היו דגמירי בכל מקום שהזכיר ג] (תורה) שם [אביו] בנביאות גם אביו נמי היה נביא:

שמתוך שלא לשמה בא לשמה · וא"ת והא אמרינן בעלמא (ברכות דף יז) העוסק במצוה שלא לשמה נוח לו שלא נברא וי"ל דהתם מיירי שעוסק בתורה שלא לשמה לקנטר אחרים והכא קאמר שעוסק בתורה שלא לשמה להתגדר ולקנות שם: **שמתוך** שלא לשמה בא לשמה · ואת אמרת דעבירה לשמה עדיפא ממצוה שלא לשמה ד] דיש בה עדיפה קצת: **ומאן** איכון נשים באהל שרה ורבקה ורחל ולאה · בשרה כתיב "והנה היא באהל" (בראשית יח) ברבקה כתיב "ויביאה יצחק האהלה שרה אמו" (שם כד) ברחל ולאה כתיב "ויצא מאהל לאה ויבא באהל רחל" (שם לא) "ומנשים" היינו ה] דכתיב נשים א): **שבע** בעילות בעל סיסרא · דז' פעמים כתיב כריעה נפילה ושכיבה: **והא** מתהניא מעבירה · וכי נמי דלא קשה לו תהרג ולא תעבור כדאמרינן שילהי פרק בן סורר ומורה (סנהדרין עד:) דאסתר קרקע עולם היתה מ"מ למה משבחה הכתוב והלא היא נהנית מן העבירה ומשני לא היתה לה הנאה דטובתן של רשעים רעה דכתיב השמר לך מדבר עם יעקב מטוב ועד רע ובפרק מצות חליצה (יבמות קג:) מסיק בשלמא גבי לבן דקמדבר שם דעבודת כוכבים אלא גבי יעל מאי רעה ומשני דשדא בה זוהמא:

ארבעים ושתים קרבנות · שעשה בג' המקומות ז' מזבחות ובכל מזבח ומזבח הקריב פר ואיל הרי מ"ב קרבנות והייט שלא לשמה דהקריבן כדי לקלל ישראל: **בת** בנו של עגלון · לאו דוקא נקט בת בנו וכן [בחלק] (סנהדרין קה:) דאמר בתו של עגלון לאו דוקא אלא הרבה דורות היתה אחר עגלון דאמר פרק החולץ (יבמות מח:) מפני מה גרים מעונים בזה"ז מפני שהיו עלמן לבא תחת כנפי שכינה מאי קרא "ישלם ה' פעלך" ותהי משכורתך שלמה אשר באת לחסות תחת כנפיו משמע שהיתה רות קטנה כשנתגיירה והרי יש מעגלון ועד אבלן יותר ממאתים שנה ודוק ותשכח [ואמרי'] (ב"ב נא·) אבלן זה בועז ו] ואי בתו של עגלון היתה א"כ לא היתה קטנה:

א) [עי' בספר אורח מישור וגם פי' נכון ע"ז בס' מקום שמואל] ארבעה

ומדינים כבריח ארמון · בשביל שהטיל מריבה בינו ובין אברהם כדכתיב "אל נא תהי מריבה" גרם לו שנפרדו זה מזה ונעשו זה כנגד זה כבריחים שנועלין לארמון שאין החיצונים יכולים להיכנס בתוכו כן נעשו עמונים ומואבים א) שאינן מותרין לבא בקהל ישראל כדכתיב "לא יבא עמוני ומואבי":

לתאוה יבקש נפרד · לדבר עבירה יבקש מי שנפרד, ואיזה זה לוט שנפרד מעל אברהם כדכתיב ויפרדו איש מעל אחיו (בראשית יג) וסמיך ליה ויסע לוט מקדם שהוא נפרד תחילה: **ובכל תושיה יתגלע** · ובתושיה לא נאמר ב) (כאן) אלא "ובכל תושיה" לומר לך שנתגלע קלונו בשתי תורות דהתורה נקראת תושיה דכתיב "הפליא עצה הגדיל תושיה" (ישעיה כח) תורה שבכתב ותורה שבעל פה בתורה שבכתב- בבתי כנסיות כדכתיב "לא יבא עמוני ומואבי" ג) בתורה שבעל פה-בבתי מדרשות כדתנן עמוני ומואבי ד) כו': **יתגלע** · כמו "ולפני התגלע הריב נטוש" (משלי יז) שהוא לשון גילוי דגרסינן במסכת סנהדרין (דף ו:) קודם שנגלה לך ה) (הדין) כו': **תמר זינתה** · ונתכוונה לשם מצוה כדי להעמיד זרע כדכתיב כי ראתה כי גדל שלה (בראשית לח): **זמרי זינה** · ונתכוון לשם עבירה: **ויצאו ממנה מלכים ונביאים** · מלכים מדוד ונביאים מישעיה כדאמר מר (סוטה י:) אמוץ ואמציה אחים הוו וגמירי (מגילה טו·) כל מקום שהזכיר הכתוב נביא ושם אביו בנביאות בידוע שהוא נביא בן נביא: **גדולה עבירה לשמה** · כלומר לשם מצוה: **מתוך שלא לשמה בא לשמה** · אלמא 'דמצוה שלא לשמה' חשיבא, דלידי מצוה היא מביאה, ואת אמרת דעבירה לשמה גדולה הימנה: **אלא אימא גדולה עבירה לשמה כמצוה שלא לשמה** · ששתיהן שוות: **דכתיב תבורך מנשים יעל ב] אשת חבר הקיני** · כלומר כאותן נשים שמצינו בהן שעשו מצות שלא לשמה וכולן נאמר בהן אהל: **תבורך** · על שעשתה עבירה לשמה כדי להתיש כחו של אותו רשע כדי שתהא יכולה להורגו: **שרה רחל ולאה** · שאמרו לבעליהן לבא אל שפחתן ולא לשם מצוה נתכוונו · אלא כדי שמתקנאות זו בזו רחל באחותה ושרה ולאה בשפחות וכולן נאמר בהן 'אהל' כדכתיבי קראי: **שבע בעילות** · בין 'כריעה, ונפילה, ושכיבה' איכא שבע בהאי קרא: **אלא טוב אמאי** · מוזהר ליה שלא לדבר עמו: **אלא לאו שמע מינה טובתו רעה היא** · ומאי רעה איכא דאי מפיס במילי בהדיה אתי לאשתבושי ל' בשם עבודת כוכבים שלו והתורה אמרה לא ישמע על פיך (שמות כג) וגבי יעל אשת חבר מאי רעה איכא גבה? דהטיל בה אותו רשע זוהמא דאמר מר בשעה שבא נחש ו) וכו' ישראל וכו' (יבמות קג:): **ויצאה ממנו רות** · שיצא ממנה דוד שריותו להקב"ה בשירות ובתשבחות: **ארבעים ושתים קרבנות** · משבע מזבחות שערך בג' מקומות ועל כל אחד ואחד העלה פר ואיל שהם י"ד לכל מעמד ומעמד וג' פעמים י"ד דעולין מ"ב וקרבנותיו של בלק הוו שלא לשם מצוה: **דקריתיה מואב** · ז) משמע מאב: **בן עמי** · בלשון נקיה הוא דלא רצתה להודיע דמאביה נתעברה: **אמר אל תצורם ואל תתגר בם** · ומדלא כתיב בהו 'מלחמה' שמע מינה דאפי' לצערא לא ליעביד להו ולא עוד ח) דאפי' בכירה דקריתיה ט) אבל הכתוב פרסמה דכתיב ותשכב את אביה י) ובצעירה כתיב ותשכב עמו:

זכתה

יט א מיי' פי"ב מהל' איסורי ביאה הלכה יח סמג לאוין קיד טוש"ע אה"ע סימן ד סעיף ב:

כ ב מיי' פ"י מהל' תשובה הלכה ה סמג עשין יב:

◆

פי' הרא"ש

וע"י כך באו לידי מעשה ב' בנותיו ונולדו עמון ומואב האסורים לבוא בקהל: כבריח ארמון שנועלים בו הארמון שלא יכנוס בו הום: לתאוה יבקש נפרד הלך אחר תאות לבו כאמר' לעיל כל הפסוקים לשם עבירה נאמרו: בכל תושיה יתגלע · בתורה שבכתב ובתורה שבע"פ דתנן עמוני ומואבי אסורים לבא בקהל ואיסורן איסור עולם: תמר זנתה ויצאו ממנה מלכים ונביאים· מלכים מדוד כדכתיב ואלה תולדות פרץ ונביאים דאמרינן אמוץ ואמציה אחי היו ולשם שמים נתכוונה לבנות מזרעו של יעקב כדכתיב כי ראתה כי גדל שלה: איני מדקאמרת גדולה עבירה לשמה ממצוה שלא לשמה מכלל דמצוה שלא לשמה גרועה ומדקאמר שמתוך שלא לשמה בא לשמה אלמא שמשילא שמתוך כך בא לעשות מצוה לשמה: ומשני אימא גדולה עבירה לשמה כמצוה שלא לשמה דתרוויהו מעלי: מנשים באהל מברכת נשים שבאוהל תבורך גם היא: שנאמר בין רגליה כרע נפל ז' אינון כריעה נפילה ושכיבה: והא מתהניא מעבירה נהי נמי דלא קשה לן תהרג ואל תעבור משום דקרקע עולם היא ולא עבדה מעשה מ"מ היאך הפסוק משבחה כיון שנהנית מעבירה: שנא' השמר לך מדבר עם יעקב מטוב עד רע · ובפרק מצות חליצה מסיק בשלמא גבי יעקב משום דמדבר שמא דע"ז אלא גבי יעל מאי רעה איכא ומשני דשדי בה זוהמא: ארבעים ושתים קרבנות ג' פעמים ז' מזבחות פר ואיל במזבח:

ב"ק לח: הוריות יא.

[נ"ל בין ישראל לעמון כן איתא בהוריות] הוריות י:

שם ויבמות עו:

הוריות י:

[מגילה י: סוטה י:]

הוריות י: יבמות קג·

נ"א מעבירה

[נ"ל מן תדבר וכ"א ביבמות על נכון]

סנהדרין קה: פסחים נ: ערכין טז: סוטה כב: מז. ע"ש הוריות י:

[בהוריות י: איתא דאמר וע"ש וע"ע בסנהדרין קה: גם בסוטה מז. ע"ש] [גי' ע"י בן בנו של בלק]

◆

נוסחת הריב"ן

א) שאינן עוד מותרין להתערב בישראל כדכתיב כו': ב) לא נאמר אלא: ג) ומואבי בקהל ה': ד) אסורין כו': ה) הריב: ו) על חוה כדכתיב הנחש השיאני לשם נבואתן הטיל בה זוהמא הטיל בה ארס מתמת ילדו פסקה מהן זוהמתן הטינוף לפי שקבלו תורה טהורה עובדי כוכבים שלא עמדו בהר סיני לא פסקו מהן זוהמא והיינו דא"ל הקב"ה לנחש כי עשית זאת ארור אתה איזה מעשה עשה אלא שבא על חוה ובבעילתו הטיל בה זוהמא:)דמשמע מאב: ח) אלא אפי': ט) מאב: י) את אביה ואילו לצעירה דקריתיה בן עמי אס"ה חסה עליה דכתיב בה בדידה ותשכב עמו הס"ד:

◆

הגהות הב"ח

(א) גמ' אבל צעורי צעריה ואילו וכו' לא תצעריה כלל:

◆

הגהות מהר"ב רנשבורג

א] גמ' אלא אימא כמצוה שלא לשמה · נ"ב עי' א"מ: ב] רש"י ד"ה דכתיב כו' אשת חבר הקיני וכו' · נ"ב עי' א"מ:

ג] תוס' ד"ה תמר זינתה וכו' דגמירי בכל מקום שהזכירה תורה שמו ושם אביו כצ"ל: ד] ד"ה שמתוך וכו' דיש בה עדיפה קצת · נ"ב עי' א"מ: ה] ד"ה ומאן וכו' ומנשים היינו דכתיב נשים · היכא דכתיב נמתק · ונ"ב ומנשים דכתיב היינו נשים שבאהל כצ"ל עי' א"מ: ו] ד"ה בת וכו' ואי בתו של עגלון היתה כו' נ"ב עי' א"מ:

גליון הש"ס רש"י בד"ה שרה רחל ולאה כו' אלא כדי וכו' · עי' יבמות דף קג ע"א תד"ה והא ובסנהדרין דף עד ע"ב תד"ה והא:

[illegible]